

Tas Latweefchu draugs.

1840. 5 Dezbr.

49ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Peterburges. (26 Nowbr.) Kad 18ta November no rihta Peterburges wezzakais polzei-meisters augsti zeenigam Keiseram pascham, kà jau ikdeen, atnesse wehsti, pahr to, kas pa to starpu notizzis, tad Keisers pawehleja, lai wissi tee zilweki, kas strahdneekus Peterburgé derroht, ar sawadeem raksteem un itt kà teefas preekschà apfohla gahdaht, ka tahs mahjas, fur strahdneekus leekoht dsihwoht, ne buhtu neds flapjas neds zittadi zilwekeem neweffeligas; jo augsti zeenigs Keisers, pilsata spittalus apmekledams, pats effoht atraddis, ka dauds no scheem strahdneekeem itt gruhti un zitti ir bes zerribas gulloht, laikam tadeht ka tee piktàs mahju-weetàs effoht dsihwojuschi, woi ka, apfirgusch, tahdàs mahjàs pahr-ilgi effoht palikkusch bes dokteru palihga.

Is Rihges paschas. — Mums atgahjusi grahmara, bet teegte, lai neskam no kurrenes, fur mums raksta tà: "Schodeen — 11 Nowbr. — pee mums tikke eezelta ta skohla, ko laudis sauz par: skrihwskohlu. Mahzitais bij luhdsis, lai tehwi un mahtes, kam behrni skohlà likti, un zitti, kam ween Deewa wahrdi ir mihli, fanahk tai deenà skohlas nammà, un bij arri fanahkusch labs pulzinsch lauschu gan. Usfahze dseedoht scho dseesmu: Ak, augstais Deews, nahz paligà u. t. j. pr. un tad mahzitais us laudim runnaja tà: To juhs, lautini mihlee, gan sinnaseet, ka wakkar mums bijusi Mahrtina deena, bet to aplam nesinnaseet, ka Mahrtina deenà, pulksten 10 wakkarà peedsimmis tas Deewa kalps Mahrtinsch Lutterus, scho gadd' ir 457 gaddi un ka schodeen swehtà kristibà dabbuja sawu wahrdu. Ka nu ar Mahrtina deenu us semmehm skohlas behrnus sahk mahziht, tas noteek par gohdu un peeminneschanu tam Deewa kalpam Lutterum, kas ar stipru gahdaschanu par to gahdajis un darbodamees ir darbojees, ka behrni no masa galla jau tiktu mahziti Deewa wahrdds. Winnam mums japateiz par to, ka Kristus wahrds baggatigi miht muhsu starpà, ka tee behrni, ko mehs sikhus jau neskam pee Jesu, masini jau mahzajs sawus zekus lohziht eeksch ta wahrda Jesus, masini jau mahzajs, ka zits wahrds appaksch debbes starp zilwekeem naw dohts, zaur ko mehs warram muhschigi dsihwoht. Lutterum mums japateiz par to, ka mums wisseem drohscha peereeschana pee Deewa wahrdu dsihweem awoscheem, un it ihpascchi, ka mehs ar swehtahm garrigahm dseesmahm tam Rungam mihligi dseedam pa basnijahm un pa mahjahm,

jo winsch neween garrigas dseefmas sadohmajis un sarakstijis, bet zittahm pats to meldinu arri peelizzis flah. Ar to nu, fo winsch darrijis un fà winsch darbojees, lai jau behrneem aust tas ihstems gaischums, kas pasaulé nahkdams wifus zilwekus apflaidro, winsch gan pelnijis, ka sawas behrnu skohlas sahkam ar to deenu, fur Deews to lizzis peedsimt pasaulé. Bet skohlas ar to deenu sah-kamas arri tapehz, ka Lutterus behrneem ihsti preekschâ leekams, lai us to raugahs un no ta mahzahs. Zo Lutterus arri nebij nekahdu angstu, baggatu lauschu behrns, bet nabbagu tufschineeku. Labbas deenas winsch jau mas naw re-dsejis. Pats winna tehws un pirmais skohlmeisteris to gan mahzija, bet kuhle arr' neganti, daschureis tihri par nepateesu. Skohlâ likts, nabbadfinam daschu wakkaru nezehduscham bij jaeet gulleht, un angstakâ skohlâ tizzis, ta patti tufschiba, kamehr kahda bekkera gaspascha to peenehme tapehz, ka tahds gohdigs un meldinus til smukki mahzeja dseedah. Zo nu sinnadami un peeminnedami, woi mums nebuhs us muhsu skohlas behrneem fazziht: Redseet, behrnini, ka Deews neluhko us zilweku ahrihu buhschanu, ka winsch sawas garrigas dahwanas isdalla pehz sawas schehlastibas mehra nabbageem til labbi, fà baggateem. Woi nebuhs fazziht us skohlas behrneem: us Lutteru raugait un pateizat Deewam, kas jums dohd redseht labbas deenas, jo lai gan juhsu tehwi un mahtes tufschu, no walstim teel samests, ka jums newaijadschs wifs nezehduschem eet gul-lehr. Juhs tikseet mahziti, fà Lutterus tikke mahzihts, bet juhs ne tikseet wifs neganti fisti un dautiti, fà winsch tikke fists un dautihts, lai gan ar sawu paschu wainu bes wiffas pahrmahzifchanas laikam jau nepalikseet wifs. Woi nebuhs fazziht us skohlas behrneem: raugait us Lutteru, kas 17 gaddus wezs par studentu gahje wifsaugstakâ skohlâ un par dimi gaddeem râ bij ismahzijeos, ka to zehle par skohlmeisteri zittus studentus skohleht. Nemmateos nu juhs arri râ, un ar Deewa paligu juhs par saweem skohlas gaddeem palikseet par tahdeem, par fo mehhs gribbam, lai juhs paleekat; prohti: par teem, kas to mahzibu, fo dabbujufchi, atkal isdohd zitteem. — Bet Lutteru peeminnedami, woi pahwiffahm leetahm naw japateiz Deewam, ka scho sawu kalpu pasauléi dewis, kas no Jesu ihsti mahzijeos: teem nabbageem fuddinah to preezas mahzibu, tohs nabbagus darriht baggatus ar to gudribu no augfchenes. Lai zits aplamneeks, fo Deews lizzis peedsimt no leelas fuggas, jeb kam Deews atmettis nauhu un wantâ, lai tas nizzina semneeka laudis, un lai fakka sawâ gekkigâ lepnibâ: semneeka zilwekam nekahdas leelas mahzibas newaijaga wifs, teem peeteek, kad sawu semneeka darbu ween proht strahdah, ka Deews semneekeem arri dewis sawu weenpeedsimmufchu dehtu un sawu kalpu Lutteru, ar to winsch rahdijis, ka tohs arri grihb darriht gudrus us muhschigu dsihwofchanu. Bet kad Deews semneekus til angstâ gohdâ lizzis, tad lai paschi nemekle sawu kaimu ar to, ka sawus behrnus grihb istaisht par Wahzeeschem. Ne, mihtli lautini, schee juhsu behrni nereek wifs skohlâ likti tapehz, lai pehzak nofehdschs Wahzeeschu krehlâ, bet lai tee paleek Larweeschu, tihri Larweeschu, bet tahdi, kas sawus semneeka darbys strahda ar gohdu un prahtu, kas sawus behrnus audse eeksch ka Kunga pamahzifchanas un pahrmahzifchanas, kas Deewam dohd, kas Deewam peederr, un Reiseram dohd, kas Reiseram peederr, un tahdâ wihsé kaunâ leek tohs luppatu Wahzeeschus, kas us semmehm dsihwo, kam labpraht ne krekls naw mug-

gurâ, kas sawus behrnus leek usaugt bes wiffas mahzibas, kas nesinn Deewam
 doht sawu teefu un Keiseram arweenu parradâ ar sawahm dohschanahm, bet leeli
 arweenu ar to, ka teem Wahz mehle. Un kad tew engeta mehle, bet wella tif-
 fums un darbi, tad palikfi wels un wels. Bet kad tew wihses ween kahjâs un
 tu sawas kahjas waldi us ta Kunga zekkeem; kad tew pascha austi, bet ar goh-
 digeem sweekdeem pelniti swahrki muggurâ, un tu apwiljis to Kungu Jesu Kri-
 stu; kad tawâ apkwehpinatâ duhnu kambari pars Deews labpracht nahk un pee
 tew mahjas weetu darra, tapeh; ka tam tur nekad netruhst tawas deewabihja-
 schanas un tawas Deewa-luhgfschanas dedsamais uppuris, tad tew ar wiffu fa-
 wu Latweeschu mehle gohds buhs pee wiffseem zilwekeem, kas ihstu gohdu proht.
 Tapeh; meh; pee scheem skohlas behrneem darbofimees jo wairak eeksch ta, ka
 tohs darram muddigus dsihcees pah; wiffahm leetahm peh; Deewa walftribas un
 winna taisnibas, un nebehdasim ne ko par teem gekkeem, kas griib, lai behrni
 par trihs gaddeem mahjabs arri trihs mehles. Bet par to skohlas laiku behrni
 iffestdeenas ees us mahjahm, un no Mettineem lihds Martineem ne mas neees
 skohlâ. Tapeh; man par teem pee jums, tehweem un mahtehm, pee wiffseem,
 pee kam tee behrni par waffaru dsihwohs, ja-aismett kahds wahrdinsch. Meh; s-
 chodeen dseedajusch; to arramaju tihumu, winsch taws irr, Kungs, apswecti,
 ka us to labbi apkohptu ta sehkla usdihgst lehti, ka augli tuhstsch-fahrtigi no
 behrneem schein teel sakrahti us leelu plaujas deenu. Schohs wahrdus pah-
 dohmajeet labbi. Scho behrnu firdis irr Deewa arramais tihums, schein skohlâ
 teel iskaisita no mums teem sehjejeem labba sehkla; tad nu fargajtees, ka juhs
 buhtu tee eenaidneeki, kas starp muhsu kweescheem isseh; niknu sehllu. Gan
 juhs fazziseet: woi nu meh; tohs behrnus ko launu mahzifim! Bet klausait,
 ko es jums stahstschu. Scho ruddem leelstungs brandwihnu stelleja us Rihgu
 peegas wahres. Bahje ar to faimineeks weens, kam wezzakais dehs jau seewas
 wihs, ohtrs kalps, kam arri behrni, treschais puisis, kas scho pawaffaru wehl
 ismahjijees, zertortais puisis, kas scho pawaffaru eenahjis no zittas draudses,
 peektais puisens ween. Tee leeli atfitt wahres walkâ, dserr, ischkeesch to brand-
 wihnu, pahrdohd, par to puiseni ne ko nerehina, to peedfirdi arri. Ko juhs
 schkeetat, kas schee leeli zilweki bij tam puisenam? Slep kawu tee bij, kas lau-
 tin kahwe wiffas labbas mahzibas, ko no gohdigeem wezzakeem dabbujis. Wella
 engeti tee bij, kas tam samaitaja dwehfelt. — Nu tad fargajtees, ka mums naw
 jafanz: juhs arri par Aepkaweem, par wella engeleem; fargajtees, ka juhs ne-
 aisteejeet tohs stahds, ko meh; kohpuschi. Lai Deews pasarga, ka no jums
 neubhtu fazziti ta Pestitaja wahrdi: kas apgrehina wenu no teem wiss masa-
 keem, kas eeksch manni iiz, tam buhtu labbaki, ka tam weens dsirnu almins
 pee kakla tiftu peekahrts un winsch apshinabes juhrâ wissdillakâ weetâ. Deews
 gan, ka schee behrni jau Ahdama grehta mantineeki, ne darrait tohs wehl par
 juhsu grehtu mantineekeem arri. Bet ka meh; Deewu jau luhgusch; par teem
 wezzakeem, kas schohs behrnus lihds schim til smukki mahzifusch; Deewa wah-
 dds, ta lai Deewam pawehlam wiffus tohs laudis, kas tohs us labbu mahzih; s-
 un weddihs us Deewa zekkeem, teem dohs gohdigas, deewabihjigas dsihwofchanas
 preekfschimi Deewa un zilweku preekshâ, un us to saklait wiffi: Amen.“

Is Zehrpates. 27tâ Oktober. pulksten 9 waklarâ wiffpirmak eeksch Ber-

lignes zaur fihkereem eeraudstja ja unu astitu swaigfui, bet eeksch Zehrpaten
winnu til 20tâ November pirmu reis dabbuja redseht.

Is Kursemmes. Tai nakti, 21mai Oktober=deenai iseiyoht, pa wehtras
laifu nahze pee Kursemmes juhmallas z laiwas, ar milteem peelahdetas, sawâ
zella us Rihgu, par nelaimi seklâ, un fashkshde. Kad nabbaga laiwneeki, no
falna pahrnemti, jau drihs sawu garru islaide, raug', tad nahze fesch semneeki
no Upscha=zeema, kas Zehrstenes walsti, Zulkuma qprinli, ar sweineeku laiwu
winneem palihgâ un ne bes bailehm un mohkahur winnus wiffus laimigi dab-
bujâ isglaht.

Leela uppe pee Strundes 28tâ September wehl druffin bija pahrpluhduse
un laikam tadeht tas tilts, kas tur eet pahr, arri wehl ne lahgâ, kad z meef-
neeku puifchi ar leelu pulku wehrschu, 70 gabbaleem, nahze pee tilta un gribbeja
pahr. Ziltneeks nu gan leedse, wiffus us reis dsiht, un mahzija, ka winni droh-
schaki pa desmiteem klufschohht pahr. Tatschu puifchi til pa teem pirmeem desmit
paklausija; jo ne gribbedami kawetees, un redsejuschki, ka tilts no teem ne gahje
pufschu, nu pehz sawa pascha prahta wiffus zittus us reis dsinne wirsâ. Bet
tilts appalsch tahdas smaggas nastas grimme, widdus gabbals atschksh-
rahs, weens no puifcheem, gribbedams pee scha gabbala meetineem turretees,
par nelaimi nofihke, kamehr abbi zitti ar Deewa palihgu wehl isglahtahs un
wehrschki itt kâ ne kâ peldeja mallâ.

Is Wahsemmes. Ne zil taht no Leipziger dsihwo muifschneeks wahrdâ
Schuetzger, tas is wezzahm grahmatahm atsinis, ka nu patt drihs palifschohht
fints gaddi, kamehr tanni mallâ pirmu reis kartuppelus sehje. Winsch tadeht,
apzerredams, kahdu leelu schehlastibu Deews zilwekeem parahdijis
zaur teem kartuppeem, zittus muifschneekus irr aizinajis, lai kahdâ deenâ
leelâ pulkâ fanahk, fewischki pahr scho baggatu Deewa dahwanu preezatees un
ta wihra ar gohdu peemlunah, kas Franz Drahle wahrdâ pirmajs schohs der-
rigus augtus 1577tâ gaddâ no Amerikas irr atnessis us Siropas. Turrehs leetu
maltiti, — tahdu paschu, kahda jau preekschlailâ eeksch Parifches gaddijahs, —
kur wifs, ko baudihs, til no kartuppeem buhs fataifhts. Tad nu tai deenâ tur
ne ween ehdis wahritus un zeptus kartuppelus, bet arri suppe tâ patt, kâ maife,
klutischki un fihfels, plahzini un zittas karraschas un ir pats wihns buhs tihri
no kartuppeem ween.

Tanni walsti, ko saw Schwarzburg=Rudolstadt, taggad waldischana irr no-
spreeduse, ka tur us preekschu zittadi ne weens zilweks ne warreschoht palikt
par timmermannu, nedf par meisteri, nedf par selli jeb burschu, ja tas ne
ar pascheem darbeem woi ar leezibas=grahmatahm skaidri ne warreschoht parah-
diht, ka winsch tahs skohlas mahzibas wiffas jau gruntigi sinnoht, kas tim-
mannu ammatâ derr. Waldischana arri schehligâ prahtâ daschds zeemds patte
tahdas skohlas eetaifijuse, kur katre, kam prahts us tahdu animatu nessahs, ir
bes naudas tahs waijadsigas sinnas un skunstes warr mahzitees.

Brihw drikkht. No Widssemmes General=gubernementes puffed:

Dr. E. E. Napierky.